

ISSN 0037 - 6531
9 770037 653005



Dr. sc. Blaženka
Divjak,
nova ministrica
znanosti i
obrazovanja

230 godina OŠ dr. Josipa Pančića
Bribir

Ponosni na dugu
tradiciju, ali i tužni
zbog broja učenika



Školske novine

Broj 22-23 (3065-3066) • Godište LXVIII.
Zagreb, 13. lipnja 2017.

TJEDNIK ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE

ISSN 0037 - 6531 • UDK 37 (05)''530.1''
Cijena 12 kn



Tema broja:

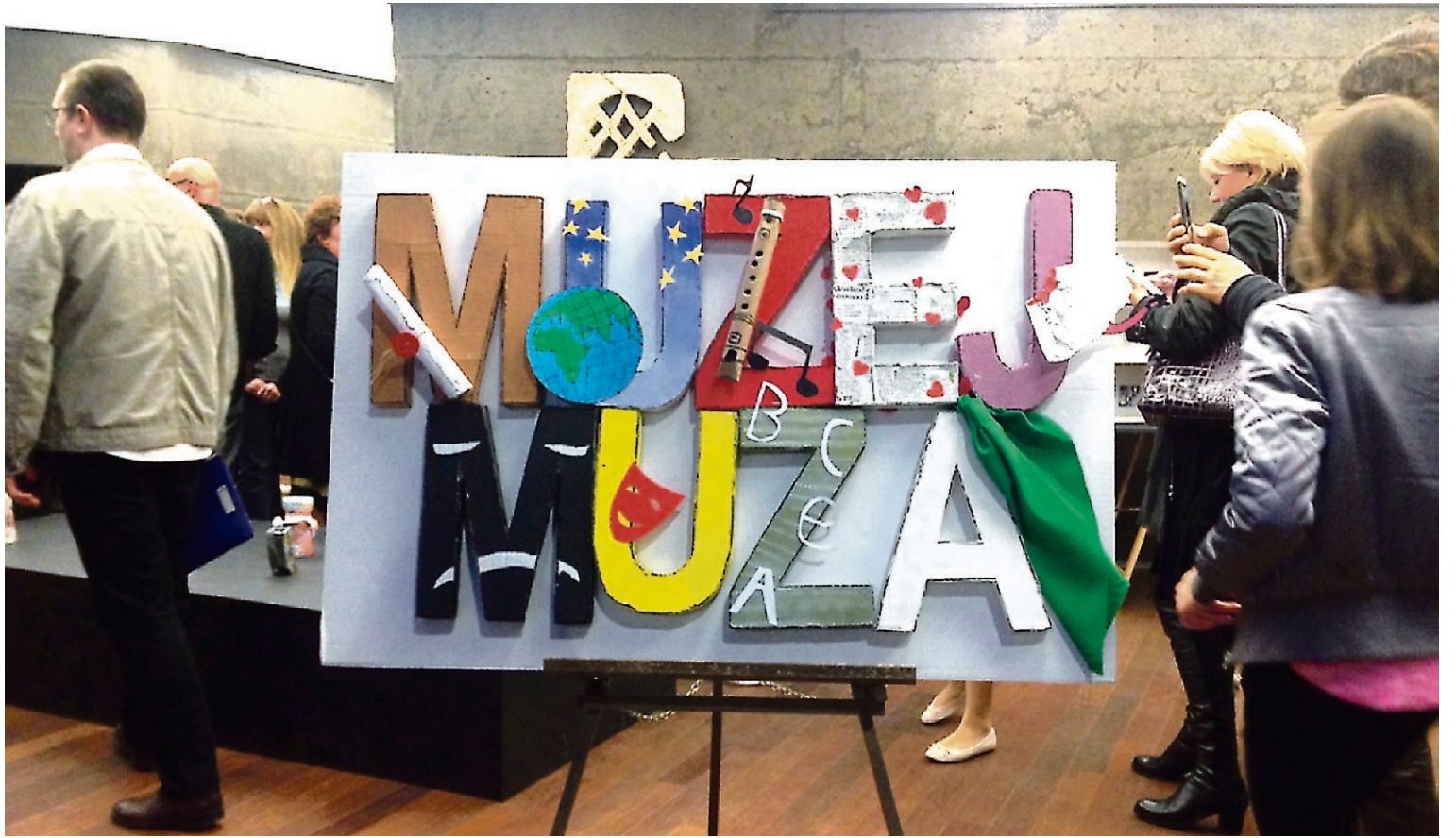
U ovom broju pišu i govore:

Blaženka Divjak, Pavo Barišić,
Mijo Matošević, Vladimir
Strugar, Ilija Pejić, Mladen
Medak, Slobodan Kaštela,
Nevio Šetić, Nenad Bronzović,
Mile Živčić, Hrvoje Šlezak,
Rina Baljak, Melita Haluga,
Šime Šuljić, Gojko Krivokapić,
Nataša Ljubić Klemše,
Sanja Pavić, Mirjana Županić,
Henrieta Herjavec Rubčić,
Mirena Maljković,
Katarina Fruk, Josip Šintić,
Darko Lončarić, Maja Zrnčić,
Sonja Ivić, Doris Kovačić,
Matija Zlatarić, Goran Matić,
Đina Grbić

**Poticanje dječjega stvaralaštva
u jezično-umjetničkom području**

**PIŠU PJESME, PJEVAJU,
SLIKAJU, GLUME...
I ONI SU DAROVITI!**

Primjer dobre prakse: Novigradsko proljeće



Pišu pjesme, pjevaju, slikaju, glume... i oni su daroviti!

Za razliku od razvoja darovitosti djece u STEM područjima obrazovanja, identifikacija, poticanje, razvijanje darovitosti i realizacija talenta u jezično-umjetničkom i kulturnom području sve su manje zastupljeni. No je li primjereno uvjeravati djecu darovitu u jezično-umjetničkim područjima da njihove vrijednosti i kompetencije nisu društveno vrijedne i da se zbog toga moraju prilagoditi zanemarujući svoj talent, darovitost, nadahnuće, potencijal i pretvoriti se u osrednje i nesretne STEM tehničare?

Priredio

Dr. sc. Darko Lončarić, izv. prof.
Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci

U svijetu trenutno postoje brojni primjeri organiziranog poticanja razvoja darovitosti djece u STEM područjima obrazovanja („Science, Technology, Engineering and Mathematics”). S druge strane, identifikacija, poticanje, razvijanje darovitosti i realizacija talenta u jezično-umjetničkom i kulturnom području sve su manje zastupljeni. Rijetki su primjeri dugogodišnjega, sustavno organiziranoga oblika dodatnog rada s djecom u tim područjima, vjerojatno zbog sve prisutnijeg uvjerenja o njihovoj manjoj važnosti, vrijednosti ili manjem doprinosu dobrobiti i razvoju pojedinca ili društva.

Odličan primjer dugogodišnje sustavne brige o djeci koja su (potencijalno) darovita u kreativnim oblicima jezičnog i umjetničkog izraza predstavlja upravo Škola stvaralaštva Novigradsko proljeće. Rad te škole predstavljen je prošle godine nizom izlaganja na 3. danima obrazovnih znanosti u organizaciji Centra za istraživanje i razvoj obrazovanja pri Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu. U ovom tematskom broju predstaviti ćemo neke tada izložene radove uz poseban osvrt na ovogodišnju Školu stvaralaštva Novigradsko proljeće 2017.

Prvi u nizu priloga o Školi stvaralaštva napisala je Maja Zrnčić, prof., članica Upravnog odbora Škole stvaralaštva. Predstavila je tu jedinstvenu školu kroz kratak osvrt na povijest škole od samih početaka 1974. godine u Novalji na otoku Pagu, sve do današnjeg djelovanja u Osnovnoj školi Rivarela

u Novigradu. U prilogu dominira sustavan prikaz trenutnog ustroja i važnijih aktivnosti koje provode brojni stručnjaci uključeni u rad škole. Također, prikazane su organizacija i specifičnosti rada u dvadesetak višestruko heterogenih radionica u umjetničko-kreativnom području. U drugom prilogu, voditeljica radionice Izrada slikovnice, učiteljica razredne nastave dr. sc. Sonja Ivić, opisala je proces izrade slikovnice kao primjer dobre prakse poticanja aktivnosti za razvoj višestrukih kompetencija darovite djece, s posebnim naglaskom na suradnji i korelativnosti između različitih područja i radionica. U trećem prilogu voditeljica radionice pjevanja, Doris Kovačić, prof., upozna nas sa svim glazbenim radionicama kroz povijest Novigradskog proljeća i ističe korelativnost s drugim radionicama te neke specifičnosti u radu s darovitim, talentiranim i motiviranim malim glazbenicima. Zadnji prilog je novinarski uradak polaznika Škole stvaralaštva Matije Zlatarića, učenika 8. razreda Osnovne škole Rečica, koji je pod mentorstvom Kristine Kovačević, voditeljice radionice Novine na internetu, napisao reportažu o ovogodišnjem Novigradskom proljeću održanom pod temom Muze u muzeju.

U nadi da će ovaj niz priloga ukazati na važnost sustavnog poticanja dodatnog rada u jezično-umjetničkim područjima u ovom vremenu opterećenom forsiranjem „STEM agende” u obrazovanju, koje je kroz povijest karakteristično za društva u razdobljima re-

cesije, možemo na kraju barem razmisliti o mogućem odgovoru na jedno važno pitanje. Dok društvo ne izađe iz recesije, je li primjereno uvjeravati djecu darovitu u jezično-umjetničkim područjima da njihove vrijednosti i kompetencije nisu društveno vrijedne i da se zbog toga moraju prilagoditi zanemarujući svoj talent, darovitost, nadahnuće, potencijal i pretvoriti se u osrednje i nesretne STEM tehničare? Prilozi u ovom tematskom broju jasno upozoravaju na potrebu poštivanja interese djece i ponovnog vrjednovanja jezično-umjetničkih, kreativnih aktivnosti u kojima su brojna djeca iznimno darovita, kojima su nadahnuta i koja svojim djelovanjem nadahnjuju druge? Na tu žalosnu, ali aktualnu dvojbu podsjeća nas i pjesma *Opomena Josipa Prudeusa*, pisca i pjesnika, jednog od začetnika te dugogodišnjeg voditelja i koordinatora Škole stvaralaštva. Ukoliko ovim prilogima prenesemo barem mali dio veselja i entuzijazma djece na Novigradskom proljeću, iznenađenja i sreće kada po dolasku otkriju da postoji škola skrojena po njihovoj mjeri, da postoje druga djeca koja su poput njih, ali i suza na završnoj večeri pred rastanak na kojem je izvjesno da će dio iskvstva ove, po mnogočemu jedinstvene škole, zadržati u srcu i ponijeti sa sobom, onda je cilj ostvaren i odgovor na prethodno pitanje jasan. Djeca darovita u jezično-umjetničkom području zaslužuju pažnju i okolinu u kojoj će se poštivati njihovi interesi i razvijati svi njihovi potencijali.



Maja Zrnčić
Ministarstvo
kulture RH

Za djecu i mlade koji misle kreativno i kritički

Škola stvaralaštva Novigradsko proljeće postoji više od četrdeset godina i jedan je od rijetkih programa koji se održao najviše entuzijazmom onih koji vode Školu. Iako prepoznata u Europi, još uvijek je vrlo skromno podržana u Hrvatskoj, a takav tretman škole govori i o tome kakve učenike i obrazovni sustav podržavamo

Škola stvaralaštva Novigradsko proljeće – jedinstveni je program za darovite učenike i učitelje osnovnih škola u jezično-umjetničkom području. Škola je započela s radom prije 42 godine u Novalji na otoku Pagu, a prije 28 godina postala je Škola stvaralaštva Novigradsko proljeće, čija je dugogodišnja tajnica ravnateljica OŠ Rivarela, Davorka Parmač. Idejni začetnik Mirko Todorčić, s nekolicinom prosvjetnih savjetnika u tadašnjem Zavodu za unapređivanje obrazovanja u Rijeci, i skupina učitelja, osnovali su 1974. Školu stvaralaštva Novigradsko proljeće, tada se zvala Listopad u Novalji.

U to vrijeme u nastavi u hrvatskim školama (prije 40-ak godina) nije se puno govorilo o integraciji, a ni o međupredmetnoj korelaciji programa hrvatskog jezika, likovnog i glazbenog odgoja. U želji da ostvare ta načela u redovitoj nastavi neki su učitelj osjećali potrebu za takvim načinom rada, ali i obrazovanjem. Odlukom tadašnje ministricke Ljilje Vokić (1997.) Škola postaje redoviti godišnji program i podrška u radu i stvaralaštvu darovitih učenika i učitelja u Hrvatskoj.

U središtu polaznik učenik

U školskoj godini 2009./2010., u trenutku kad se javlja prijetnja da će program ostati bez podrške tadašnjeg Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta (MZOS), pribjegli smo svojevrsnoj lukavštini i pozvali djelatnike MZOS-a u Novigrad na program. Program je uvršten u Katalog natjecanja i smotri Agencije za odgoj i obrazovanje (AZOO) i spašen jer se tako i danas financira, iako i tu ima poseban status zbog svojih specifičnosti.

Škola ima himnu koju je kao dvanaestogodišnjakinja, na riječi Jože Prudeusa, doajena Škole, uglazbila Doris Kovačić (sada vodi glazbenu radionicu na Školi i zbor Kaplan, s kojim je pobijedila na prvom TV-natjecanju Do posljednjeg zbora).

Načela Škole stvaralaštva su: stalno prisutna korelacija i integracija radionica, sadržaja; rad Škole prati stručni pedagoško-psihološki tim; rad se bilježi videosnimkama, fotografijama i pohranom svih radova.

Ciljevi Škole su:

- poticanje kreativnosti i divergentne misaone produkcije
- prihvaćanje drukčijeg (suvremenijeg) načina rada i prenošenje u svoje školske sredine.

Načela i ciljevi Škole ostvaraju se na različite načine. Planove i programe radionica izrađuje i osmišljava svaki voditelj (poštujući opći program, uz mogućnost promjene i stupnjevanje unutar skupine). Metode i oblici rada stalno se izmjenjuju (individu-



Skupna fotografija svih polaznika Novigradskog proljeća 2017.

alni, suradnički, praktični radovi...). Organizacija prostora se mijenja, prostor je stvaralački, poticajan, služi sudionicima.

U središtu je polaznik učenik. Hospitanti u ulozi učenika prolaze proces koji će primjenjivati u svojoj školi. Znanje se usvaja kroz igru, prevladava unutarnja motivacija (slobodni odabir radionice). Cjelokupni se rad odvija bez zvona i ograničenja (dvokratno, trokratno, noću...). Škola traje sedam dana, od nedjelje do subote, a radni dan odvija se u dvije smjene, od 9 do 12 i od 16 do 19 sati. U večernji program jednako su uključeni svi: učenici, hospitanti, voditelji radionica, stručni tim, djelatnici hotela u kojem su sudionici smješteni, ponekad i mještani Novigrada.

Riječ, zvuk, sliku i pokret

Rad u Školi organiziran je u dvadeset višestruko heterogenih radionica u umjetničko-kreativnom području. Radionice

vode profesionalni umjetnici i stručnjaci u svom području. Sve radionice u sedmodnevnom radu ostvaraju unaprijed dogovorenu temu koju dalje voditelji radionica u suradnji s učenicima i hospitantima razrađuju izražajnim sredstvima karakterističnim za pojedino kreativno područje: riječ, zvuk, sliku i pokret. Svake se godine sudionici mogu prijaviti za sudjelovanje u dvadesetak radionica (literarna, izrada slikovnice, scenska I, II i III, filmska, radionica novine na internetu, radijska, videodokumentarna, skladateljska, radionica scenske glazbe, pjevanja, plesna, radionica grafičkog dizajna, keramičarska radionica, kostimografska, radionica slikarstva, slikarsko-scenografska radionica, lutkarska radionica, kostimografska radionica, fotoradionica, radionica aranžiranja i glazbene produkcija). U svakoj je radionici 10 do 15 polaznika istih ili sličnih interesa i sposobnosti. Radionice

rade odvojeno, ali je korelacija i integracija rada i sadržaja prisutna kad god je to moguće. Polaznici su heterogeni, učenici od 5. do 8. razreda i do trideset učenika srednjih škola, uglavnom onih koji su kao osnovnoškolci sudjelovali u Školi.

Voditelji radionica su stručnjaci i profesionalci u umjetničkom području radionice koju vode (glumci, redatelji, slikari, glazbenici, televizijski djelatnici, novinari, učitelji s izvanrednim postignućima...). Oni su voditelji u pravom smislu te riječi, imaju iskustvo rada s djecom, spremni su prihvatiti različite učenike i hospitante i mijenjati sadržaje rada prema njihovim potrebama jer dolaze s različitim obrazovnim, umjetničkim i životnim iskustvom.

Stručni tim prati rad Škole stvaralaštva (psiholozi, pedagozi, sveučilišni profesori, savjetnici AZOO, kulturni djelatnici...). Znanstveno utemeljenim metodama i testovima ispituje se sudionike Škole stvaralaštva, bilježe u pisanom obliku postignuća radi praćenja, surađuje s voditeljima radionica. Stručni tim radi selekciju učenika i hospitanata kao sudionika Škole stvaralaštva, prati i procjenjuje napredovanje učenika u različitim jezično-umjetničkim izrazima, radi kvantitativne i kvalitativne analize programa, stručno (teorijsko i praktično) usavršavanje hospitanata/učitelja, samovrjednovanje Škole stvaralaštva i samoregulirajuće aktivnosti u cilju podizanja kvalitete rada Škole.

Uključivanje studenata učiteljskih studija

Svake godine na javni poziv Agencije za odgoj i obrazovanje učenici i učitelji prijavljuju se za sudjelovanje. Primaju se učenici i učitelji iz svih županije, do 350 učenika i 30 učitelja. Broj hospitanata s godinama se smanjivao, od sedamdeset (2010), šezdeset (2011) do 30 ove godine (2017). Naravno, to automatski ima za posljedicu suženu diseminaciju i što se tiče škola, ali i učenika.

Način financiranja Škole je specifičan, jednim dijelom je to Ministarstvo znanosti i obrazovanja za učitelje, ali i županije, općine, gradovi, roditelji i sponzori za djecu. Sve radionice koriste i veliku količinu materijala, sredstava i pomagala da bi rad bio što uspješniji. Učitelji hospitanti šest se dana stručno usavršavaju na jedinstven način, a za to dobivaju potvrde Agencije za odgoj i obrazovanje u svrhu napredovanja u struci.

Nekoliko zadnjih godina na Školi sudjeluju studenti učiteljskih fakulteta (iz



Radost stvaranja

Zagreba, Osijeka i Rijeke), brinu o učenicima bez pratnje, sudjeluju u radu stručnog tima, prate rad radionica... Koliko je važna i dragocjena njihova praksa, govori i Rektorova nagrada koju su 2016. dobili za rad na Školi stvaralaštva Novigradsko proljeće studenti Učiteljskog fakulteta u Zagrebu.

U dvadeset i jednoj ovogodišnjoj radionici riječi, zvuka, pokreta i slike (literarna radionica, izrada slikovnice, scenske radionice, filmska, novine na internetu, radijska, videodokumentarna, skladateljska, radionica scenske glazbe, aranžiranja i produkcije glazbe, radionica pjevanja, plesna, grafičkog dizajna, keramičarska, slikarska, slikarsko-scenografska, lutkarska, kostimografska, fotoradionica), s jednako toliko predanih, upućenih i stručnih voditelja (B. Čegec, S. Ivić, M. Kovač, S. Stanić, I. Ožegović, S. Filaković, S. Bastašić, M. Miošić, K. Kovačević, S. Nogić, M. Marinkić, M. Žužić, D. Vasiljević, O. Dešić, D. Kovačić, I. Đurkesac, F. Gubaš Štifanić, B. Roce, K. Radošević Galić, Đ. Božić, Th. de Canziani, K. Tarle, B. Božić) – okupili su se polaznici radionica oko teme Muzej muza.

Svakako treba podsjetiti na neke od onih koji su, bilo sada, bilo u prošlosti, dali poseban doprinos razvoju ove jedinstvene škole u Hrvatskoj i u ovom dijelu Europe: Ana Sekulić Majurec, Anita Rončević, Irena Urbić, Margarita Vrbanić, Tomislav Jozić, Vlatko Majić, Karol Visinko, Vesna Gajger, Nikola Šop, Teodora Dubrović, Josip Krunic, Vesna Dresto, Mirela Barbaroša-Šikić, Miroslav Mićanović, Darko Lončarić, Željko Rački, Arsen Dedić, Tito Bilopavlović, Enes Kišević, Višnja Biti i mnogi drugi.

„Europska točka darovitosti“

Škola ima i svoju stranicu na kojoj možete pratiti baš sve vezano uz ovogodišnju školu, a u arhivu i sve što se događalo prošlih godina, kao i ono što će biti: <http://www.novigradsko-proljece.com/web/>

Škola stvaralaštva ušla je u travnju 2016. kao primjer dobre prakse u priručnik objavljen na stranicama Europske komisije OMC koordinacijske grupe Cultural Awareness and Expression Handbook (Priručnik za kulturno i umjetničko obrazovanje) koji je rezultat rada OMC grupe pri Europskoj komisiji o 8. ključnoj kompetenciji (Kulturno izražavanje i osvješćivanje): http://ec.europa.eu/culture/library/cultural-awareness-and-expression-handbook_en. Ministarstvo kulture RH-a prevodi priručnik i uskoro će biti objavljen i na hrvatskom jeziku.

Bilo je samo pitanje vremena kada će Novigradsko proljeće prerasti u školu s međunarodnim značenjem i zauzeti zasluženo mjesto na europskoj karti darovitosti. Svoju točku na karti darovitosti „Novigradsko proljeće“ zauzelo je 8. prosinca 2016. godine u Ljubljani na stručnom skupu „Suradnja i potpora obrazovanju darovite djece“, u organizaciji ljubljanskog Centra za istraživanje i promociju darovitosti (CSRN – Centre for Research and Promotion of Giftedness) i postala službeno „europska točka darovitosti“.

Škola stvaralaštva Novigradsko proljeće postoji više od četrdeset godina i jedan je od rijetkih programa koji se održao najviše entuzijazmom onih koji vode Školu. Iako prepoznata u Europi, još uvijek je vrlo skromno podržana u Hrvatskoj, a takav tretman škole govori i o tome kakve učenike i obrazovni sustav podržavamo.

Škola stvaralaštva Novigradsko proljeće brine o darovitoj djeci i mladima i potiče kreativnost. Ruku na srce, neka društva ne žele kreativce, oni preispituju i postavljaju teška i ponekad neugodna pitanja, jer je to dio kreativnog procesa. S pravom se onda pitamo želi li hrvatsko društvo takve učenike i takve mlade ljude. Svakoj zemlji koja želi napredak, prosperitet trebaju slobodni ljudi koji misle, djeca i mladi koji misle kreativno i kritički, a takvi rastu u Školi stvaralaštva Novigradsko proljeće.



Sonja Ivić
OŠ Vladimir
Gortan,
Rijeka

Izrada slikovnice – radost stvaranja suglasja slike i riječi

Primjeri korelacije i stvaralačkih aktivnosti temeljenih na igri primjenjivih u svakodnevnom nastavnom procesu, pri čemu se u ozračju slobode stvaralaštva i donošenjem samostalnih odluka, u kreativnom okružju bogatom materijalima, razvijaju i oslobađaju osobni potencijali

Radionica Izrada slikovnice na Novigradskom proljeću djeluje od 2003. godine. Premda je svrstana u grupu radionica čije je temeljno obilježje riječ, vrlo lako može pripadati i radionicama koje se bave likovnim izričajem. Za ovu se radionicu odlučuju potencijalno daroviti učenici i učitelji kojima izazov predstavlja temeljno obilježje slikovnice, harmonija slike i riječi.

Poznavanje osnova hrvatskoga jezika i likovnih tehnika, sklonost literarnim i likovnom izričaju, spremnost na prihvaćanje izazova i motivacija za otkrivanjem slikovnice kao medija osnovni su preduvjeti uključivanja sudionika u radionicu.

Međutim, radionica nudi i više od rada vezanog uz sliku i riječ. Sudionici radionice imaju priliku pokazati, istražiti i nadopuniti vještine u izradi slikovnice, izražavati se različitim jezičnim formama i likovnim tehnikama, oblikovati, graditi, improvizirati, glumiti, pjevati, svirati... Kroz slobodu stvaralaštva i donošenje samostalnih odluka, u kreativnom okružju bogatom materijalima razvijaju i oslobađaju osobne potencijale.

Prijenos stečenih vještina

Temeljni cilj radionice je, pored poticanja darovitosti, upoznati, a time i potaknuti učenike i hospitante na prijenos i implementaciju stečenih vještina i znanja u svakodnevni nastavni proces.

Svake se godine u radionicu uključuje više od polovice novih sudionika, učenika od petog do osmog razreda i dvoje srednjoškolaca, stoga rad započinje upoznavanjem i predstavljanjem sudionika kroz igru, u vedrom raspoloženju, pri čemu se naglašava važnost potpore i suradničkog odnosa. Vrlo jednostavna aktivnost koja podupire ovakav rad je „hod po stolcima“. Svi sudionici stoje na stolcima posložanim u krug. Zadatak je promijeniti svoje stajalište za dva stolca unaprijed, a da se pri tome ne silazi sa stolaca. Dok se kreću, odnosno hodaju po stolcima, sudionici jedni drugima pružaju ruku, pridržavaju se da ne padnu i „opasan hod“ završavaju uspješno, uz smijeh i zadovoljan pljesak. Pomaganje, podrška i zajedništvo temeljna su obilježja radionice.

U radionici su osigurani adekvatni uvjeti rada koje zasigurno ne možemo pronaći u našim redovnim osnovnim školama. Premda su sudionicima dostupni svi likovni materijali i sredstva za rad, kompjuter, pametna ploča i tehnička podrška čime je osigurano lako istraživanje i kombiniranje likovnih tehnika, u radu se nastoji prikazati i stvaranje drugačijeg i novog i od sasvim jednostavnih elemenata poput kutija, novina, kartona i materijala koje možemo pronaći u prirodi.

Dijete – temelj priče

Stvara se u suradničkom okružju, opuštenoj atmosferi te se podupire kritičko

mišljenje. Kratko poučavanje o osnovama slikovnice odvija se putem mini lekcija, nadopunjavanja poznatog (znam, želim znati, saznao sam) ili izlaganja sudionika koji su boravili na radionici prethodnih godina čime se podupire razvoj njihova samopoimanja. Slikovnice nastaju u korelaciji s ostalim radionicama, a podrška, znanja i vještine sudionika i voditelja likovnih radionica i radionice pisanja od iznimnog su značenja Slikovničarima.

Priče nastaju nakon upoznavanja s temom koju svake godine, oslušujući mišljenja djece, predlaže i razrađuje Josip Prudeus, pisac i pjesnik, dugogodišnji voditelj i koordinator Škole stvaralaštva. Motivacija i poticaj za rad pronalazi se svuda, u prirodi uz more, na hodnicima škole... Neiscrpna dječja mašta oblikuje priču no temelji priče uvijek se nalaze u samom djetetu, njegovoj osobnosti, onome što je imalo prilike vidjeti, doživjeti i osjetiti. Čitajući pred skupinom svoje tek nastale priče, djeca nesvjesno progovaraju o svojim osobnim unutar-njim nemirima u kojima se može pronaći svatko od njih. Iznalaženje rješenja problema na koje nailaze likovi njihovih slikovnica postaje zajednička aktivnost svih sudionika i otvara mnogobrojna pitanja i raspravu u traženju odgovora. Svaki komentar na uradak doživljava se kao potpora u nastojanju da se priča ili slika učine još boljima i kreativnijima,



Pripreme za izradu slikovnice – u potrazi za inspiracijom



Radionica izrade slikovnice

ali i da se predloženo oprimjeri iskusveno.

Jedna od zadataka sudionika već prvi dan je osmisлити kratko predstavljanje radionice Izrada slikovnice pri čemu olujom ideja nastaju duhovita, slikovita rješenja upotpunjena dramskim, glazbenim ili plesnim izričajem, ovisno o afinitetima sudionika. Jednom prilikom sudionici su izradili lonac u koji su ubacivali naizmjenice slike i riječi, sve to dobro promiješali ogromnom kartonskom kuhačom jer je slikovnica za njih upravo to, mješavina slike i riječi. Drugom prilikom jedan je dječak glumio vagu, dok su ostali naizmjenice, čas na jednu, čas na drugu stranu stavljali sliku i riječi sve dok vaga nije postigla ravnotežu. Ove godine, odlučili su predstaviti teme proteklih novogodišnjih proljeća. Za samu ideju, izradu i realizaciju uz minimalnu pomoć voditeljice i hospitantice trebalo im je desetak minuta. Četvoro učenika držalo je uvrnuti dugačak papir oblikujući okvir za sliku dovoljno velik da u njega uđu ostali sudionici. Zamislili su da jedan po jedan ulaze u okvir držeći svatko svoju temu ispisanu na papiru, izgovarajući naslov teme. U okvir su ulazili improvizirajući pokret sukladan temi. Nastala je uokvirena živa slika u kojoj su se nalazili svi sudionici.

Korelacija i integracija radionica

Završno predstavljanje slikovnica, izložba u predvorju na samom ulazu u školu, u nastajanju otkrivanja putova do čitalačke publike primjer je korelacije i integracije radionica. Ovisno o temi koja se razrađuje, djeca predlažu i oblikuju izložbu, odnosno predstavljanje slikovnica uz pomoć radionica s kojima prema potrebi uspostavljaju suradnju. Tema *Tržnica* bila je izvrstan povod za izradu lutke od stiropora jer izložba nije mogla proći bez *čete placarice* koja na zamišljenoj tržnici nudi *friške* slikovnice. Kratak boravak u lutkarskoj radionici bio je dovoljan da se prione ozbiljnom poslu, otkrivanju izrade lutke. Nakon skice zamišljenog lika, od stiropora su skalpelom oblikovali tijelo, obložili ga drvofixsom i gazom, a potom ga bojali temperom. Ruke i noge povezali su žicom, lutku postavili u prostor, premještali je i smještali sve dok nisu bili zadovoljni. U prostor zamišljene tržnice na kojoj se prodaju slikovnice,

smjestila se grupa glazbenika radionice scenske glazbe, jer prema mišljenju obiju grupa i slikovnice i scenske glazbe, tržnica bez glazbe nije tržnica. Ovogodišnja tema *Muze u muzeju*, inspirirala je sudionike da osmisle *Svemirka*, biće iz galaksije koje ulazi u Muzej slikovnica. Bilo je dovoljno kratko druženje sa slikarsko scenografskom radionicom i nekoliko savjeta. Veliko platno, žuticu, premazali su drvofixsom razrijeđenim s vodom, pustili ga da se osuši, a zatim sprejevima oslikali galaksiju. Slikovnice su visjele s plafona na tankom flaksu, *Svemirko* izrađen od starih registratora i aluminijskih detalja, stara fotelja presvučena aluminijskom folijom, pokoji dizajnirani svemirski jastučić činili su cjelovitu sliku i pozivali znatiželjnike na čitanje. Premda su ovaj put slikovnice prema želji sudionika imale oblik knjige to ne mora uvijek biti tako. Tema *ključ* potaknula ih je da slikovnice budu prikazane na kutijama, a na čitatelju je bilo da otkrije ključ, odnosno put kojim će pročitati slikovnicu, drugom prilikom svako dijete izradilo je slikovnicu na svoj način, netko u obliku mrava, netko je oblikovao bubamaru, jednom prilikom stranice slikovnice bile su u obliku jabuka koje su visjele sa stabla... Njihova mašta i kreativnost ne poznaje granice. Djeci Novigradskoga proljeća, korelacija i integracija, zajedničke aktivnosti različitih radionica, otkrivanje i učenje vještina jedni od drugih s ciljem nadopunjavanja i obogaćivanja iste teme, nešto je što je prirodno i samo po sebi neophodno.

Uvijek može biti još bolje

Završni uradci uvijek mogu biti još bolji, ispravniji, točniji, sadržajno bogatiji no pravo bogatstvo krije se u slobodi stvaralačkog procesa i mnoštvu kreativnih rješenja nastalih istraživanjem i pomicanjem osobnih granica, u radosti druženja i izmjenjivanju ideja.

Povratne informacije hospitanata i učenika o zadovoljstvu radom u radionici motivacija su i putokaz u nastojanju da radionica Izrada slikovnice što bolje i svrsishodnije ostvari osnovni cilj radionice, kreiranje i implementaciju suvremenih, kreativnih strategija učenja i poučavanja koje podrazumijevaju korelaciju i integraciju sadržaja, kreativno mišljenje i stvaralaštvo u svakodnevnom nastavnom procesu.



Doris Kovačić
Glazbena škola Ivana Matetića Ronjgova, Rijeka

Kako zvuči dječja mašta i može li glazba maštati?

Ispreplićući se, nadopunjujući i upotpunjujući različite umjetničke forme djeca donose pred gledatelja jedinstvenu (školsku) predstavu s djetetom u centru zbivanja, kao kreatora i interpretatora koje će u ugodnom i poticajnom okružju otkrivati, spoznavati, učiti... To je cilj kojem suvremeno školstvo teži ili treba težiti

Glazbene radionice sastavni su dio Škole stvaralaštva od samoga početka. No, njihova organizacija i podjela mijenjala se tijekom godina, prateći suvremene potrebe i stremjenja društva te poštujući načelo suvremenosti i prilagođenosti.

U početku je postojala jedna glazbena radionica, koja je integrirala sva glazbena područja: glazbeno stvaralaštvo, pjevanje, sviranje i slušanje. U njoj su djeca osluškivala zvukove i glazbu, stvarala glazbu – skladala, te sama interpretirala, pjevajući i svirajući, nastale minijature, songove, skladbe... U njoj je bilo desetak polaznika, koji su uglavnom išli u glazbenu školu i samim time vladali osnovnim znanjima iz teorije glazbe, nota i sviranja nekog glazbala.

Stjecanje spoznaja iskustvenim putem

S vremenom se broj radionica povećao; nastajale su nove, neke su se mijenjale, nekima se mijenjao samo naziv, neke su se „ugasile“, a neke zadržale do danas... Postojala je tako radionica etnoglazbe, radionica klapskog pjevanja, orkestralna radionica. I voditelji radionica su se mijenjali, a vodila su ih, među ostalima, i neka danas zvučna imena poput Arsena Dedića i Lidije Bauk.

Unazad petnaestak godina broj glazbenih radionica se ustalio i definirao. Time su se iskristalizirale tri radionice: skladateljska pod vodstvom Mirjane Žužić, koja je na Novigradskom proljeću u svojstvu mentora od njegova prvog dana; radionica scenske glazbe čiji je voditelj nekadašnji polaznik glazbene radionice Damjan Vasiljević; radionica pjevanja koja djeluje pod mentorstvom Doris Kovačić, također „djeteta Novigradskog proljeća“, koja je tu, baš kao i Damjan, od 1990. godine. Od 2017., upravo iz ranije navedenih razloga, postoji i četvrta glazbena radionica – ra-

dionica aranžiranja i glazbene produkcije, koju vodi Olja Dešić.

Svaka od navedenih radionica u jednom svom dijelu radi samostalno, stvarajući na zadanu temu, zajedničku svim radionicama Novigradskog proljeća. No, ono na čemu je akcent, a što je ujedno esencija te cilja Škole stvaralaštva je korelativnost, kako među glazbenim radionicama međusobno, tako i korelacija glazbenih s drugim radionicama na Novigradskom proljeću. Kreativno djelujući i stvarajući u tom smislu misija je Škole stvaralaštva da ti primjeri dobri prakse zažive u školama diljem Republike Hrvatske. To se postiže jednim dijelom preko djece – polaznika, koja svoja stečena znanja, vještine i iskustva prenose u svoje sredine, ali i dobrim dijelom preko nastavnika – hospitanata, koji kroz sedam dana prate proces stvaranja i djelovanja u školi kao aktivni sudionici u procesu, obogaćujući svoju osobnu spoznaju, ali i djelatnost. Upravo kroz tu korelativnost učenici stječu spoznaje i iskustva, ne samo iz područja koje su odabrali tj. u kojem primarno pokazuju talent i iskazuju interes, već i u drugim, više ili manje srodinim (umjetničkim) područjima. Takav način rada omogućava im da uvide njegovu kompleksnost. Važno je također istaknuti da se u Školi stvaralaštva „Novigradsko proljeće“ spoznaje stječu iskustvenim putem, čime stečeno znanje postaje trajna svojina. Isto tako, sve što djeca rade na Novigradskom proljeću nastaje kroz igru, u ugodnoj, opuštenoj i prijateljskoj atmosferi, koja ne sputava i ne „guši“, već oslobađa i potiče! Mentor je moderator i voditelj procesa, dok sve ideje izvire iz nepresušnog vrela dječje mašte.

Ugodno i poticajno okružje

I upravo je čudesno koliko toga nastane u samo šest dana aktivnog stvaranja kroz igru, smijeh i zabavu. Iz literarne radionice dolaze tekstovi koji se uglazbljuju u skladateljskoj, a skladbe na završnoj priredbi izvodi zbor. Također, zbor priprema i koncert u crkvi svetog Pelagija, koji se tradicionalno održava četvrtkom, a program traje oko 50 minuta. Na koncertu nastupa i scenska glazba koja nerijetko prati zbor, ali izvodi i samostalno minijature nastale u radionici, te literarna radionica. Pravo je zadovoljstvo slušati kako zvuči dječja mašta potaknuta jednom mišlju, riječju ili sintagmom oblikovanom u temu Novigradskog proljeća.

Na završnoj priredbi sudjeluju sve radionice (njih 20). Ispreplićući se, nadopunjujući i upotpunjujući donose pred gledatelja jedinstvenu (školsku) predstavu s djetetom u centru zbivanja: kao kreatora i interpretatora. To je cilj kojem suvremeno školstvo teži ili treba težiti: u ugodnom i poticajnom okružju, s djetetom u središtu zbivanja, otkrivati, spoznavati, učiti...

Škola stvaralaštva „Novigradsko proljeće“ već 28 godina nudi model koji bismo svi trebali prigrliti i integrirati u svoj rad. Nadam se da će sve veći broj učenika i nastavnika sudjelovati u njezinu radu i tako širiti duh koji ona u sebi i oko sebe nosi već gotovo tri desetljeća...



Tržnica



Skladateljska radionica



**Matija
Zlatarić**
učenik 8.
razreda
OŠ Rečica

Novigradski muzej muza

Novigrad je mjesto u kojem voditelji i polaznici uče jedni od drugih. U Novigradu nema voditelja koji nije nasmijan i šaljiv u radu s polaznicima, nema pritiska s ocjenama. Svrha rada svih u ovoj posebnoj školi jesu vesela lica polaznika. Nadam se da će učitelji koji ovo budu čitali potaknuti svoje učenike na sudjelovanje u Školi stvaralaštva Novigradsko proljeće

Ovogodišnje Novigradsko proljeće održano je između 1. i 8. travnja pod temom Muze u muzeju. Nju je, kao i sve teme prethodnih proljeća, predložio i razradio Josip Prudeus, jedan od utemeljitelja ove Škole stvaralaštva. Tema je tijekom ovogodišnjeg susreta prošla razne varijacije i transformacije.

U Radijskoj radionici, učenike i njihovog voditelja Srđana Nogića, na rad je poticala „majka svih muza“ – Mnemosina koja je širila asocijacije i izvan drevnih, antičkih pojmova na svakodnevne događaje i situacije vezane uz Novigradsko proljeće.

Muze glazbe i lirike

Radionica scenske glazbe i Skladateljska radionica dijelile su muzu glazbe i lirike Euterpu. Za učenike i voditelja Radionice scenske glazbe, Damjana Vasiljevića, ovogodišnja tema bila je vrlo poticajna. Mladi polaznici u potpunosti su je ostvarili svojim brojnim skladbama. Voditeljica Skladateljske radionice Mirjana Žužić pohvalila je svoje mlade skladatelje koji su uglazbili stihove J. Prudeusa, R. Zvrka i njezine stihove o temi muza, vilenjaka i muzeja.

Muza Euterpa nadahnjivala je zbraše u Pjevačkoj radionici u kojoj su, prema riječima voditeljice Doris Kovačić, inspiraciju crpili iz tema prošlih godina, no pjevali su i ovogodišnje skladbe Skladateljske radionice te bili zvučna kulisa Scenskoj III.

Erato je muza ljubavnog i junačkog pjesništva, ona je inspirirala Literarnu

radionicu Branka Čegeca. Literarcima se tema isprva činila manje „životnom“ od nekih tema prijašnjih Škola stvaralaštva, no znatiželja i motiviranost polaznika vrlo su brzo porušile sve barijere.

Muza komedije, Talija, zaokupila je sve u Scenskoj radionici I. Voditelj ove radionice Mario Kovač navodi da su muze i njihova majka Mnemosina u samim korijenima umjetnosti. Otkriva nam kako će u obliku scenske igre predstaviti publici njihovo rođenje i funkciju te im na taj način odati svojevrstni „hommage“. Da glumci trebaju biti kreativni kako bi mogli redatelju davati ideje, ukazao nam je voditelj Scenske radionice II, Ivan Ožegović. Glavna je zadaća Scenske radionice III i njihove voditeljice Sare Stanić bila izvući pravilo „moćne gomilice“, odnosno naglasiti da mali broj ljudi može puno toga naučiti i velike stvari napraviti.

Muza plesa

Radionica koja nedvojbeno ima svoju grčku muzu jest plesna radionica. Muza Terpsihora, muza plesa, nadahnjivala ih je u svakom plesnom pokretu. Prema riječima voditeljice Irene Đurkesac, njima su muze bile žene iz povijesti koje su inspirirale mnoge mlade u plesu, glazbi i znanosti.

Neke radionice nisu se mogle svrstati ni uz jednu muzu. Jedna od njih bila je i Grafička radionica u kojoj su se djeca i voditeljica Feodora Gubaš Štifanić odlučili poigrati riječju muza.

Uvijek nasmijan, voditelj Slikarsko-scenografske radionice Theodor de Canziani, ispričao nam je da su se u unikatnom svijetu personaliziranih materijala potrudili sklopiti raznolikost likovnih tehnika slike, kostimo-scenografije, statične i dinamične varijacije te mnogoznačne poruke prihvaćene teme.

U grupi radionica bez konkretne muze bila je i lutkarska radionica voditeljice Krune Tarle koja pojašnjava da se „njihov rad temeljio na dvije razine – onoj višoj koja je apstraktna dok su se kod niže poigrali sajamskom lutkarskom predstavom“.

Kostimografska radionica sa svojom voditeljicom Katarinom Radošević Galić odlučila je svoje radove sama prikazati na sceni, a ujedno snimiti i film povezujući se s tim oblicima umjetnosti.

Neke nove muze

U staroj Grčkoj keramičari su bili važni. No, budući da nema „keramičarske muze“, keramičari su zajedno sa svojim voditeljem Borisom Roceom odlučili ne baviti se ovogodišnjom temom, nego iskoristiti prošlogodišnje teme.

Umjetnost za koju smo sigurni da je stari Grci nisu poznavali zasigurno je izrada slikovnice. Radionica koja se tom izradom bavila na Novigradskom proljeću,



zajedno sa svojom voditeljicom Sonjom Ivić, za svoju je muzu odabrala dijete kao temeljno obilježje Škole stvaralaštva.

Cilj radionice Novine na internetu bio je otkriti svoju muzu – Technu, ali i novinarski pratiti sve događaje u školi tijekom ovih tjedan dana rada. Ono na što su novinari i njihova voditeljica Kristina Kovačević najponosniji jest suradnja koju su ostvarili između svoje i svih ostalih radionica.

To što nisu imali svoju muzu nije ometalo u radu ni Slikarsku niti Foto radionicu. Kako se trebaju posvetiti onome što rade, svojim je polaznicima objasnio voditelj Foto radionice Borislav Božić, a kako svoje malene interijere vlastitim slikama urediti, polaznicima Slikarske radionice opisao je voditelj Đanino Božić.

Umjetnosti kojih nesumnjivo nije bilo u vrijeme kada su antičke muze nastale, umjetnosti su vezane uz filmsku i videodokumentarnu radionicu. Ovogodišnja muza videodokumentarne radionice i njihovog voditelja Marinka Marinkića bio je skakavac koji je u njihovim prilozima mijenjao uloge od pjesnika pa do opasnog dilera. Filmskoj radionici tema se nije činila kao ograničenje, kako je naveo njihov voditelj Stipan Filaković, već kao mogućnost da se proširi znanje polaznika o tom dijelu grčke mitologije.

Ništa slično školi – a tako dobro!

Radionica koja je tek ove godine uvedena na Novigradsko proljeće jest radionica aranžiranja i glazbene produkcije



**Joža
Prudeus**
Opomena

Babilonsko propalo je carstvo egipatsko, grčko i asirsko; propalo je bizantinsko carstvo osmanlijsko pa i sveto rimsko.

Bilo prošlo divljaštvo, barbarstvo, sve nadživi – životinjsko carstvo! To je ljudi da čovjek poludi: životinje mudrije od ljudi.

Mržnja, zavist, himba i osveta odlike su dvonožnoga svijeta. To je ljudi da čovjek poludi: životinje mudrije od ljudi.

Dječji snovi netaknuti, plavi, rasprše se čim se zora javi. Carstvo mašta, ispod vjeđa živi, ne na javi, svi smo za to krivi.

Nek' u oči dobrota se toči: igra danju, miran san po noći. Propadne li dječjih mašta carstvo, to će biti posljednje barbarstvo.

koju je vodio Olja Dešić. U njoj su odlučili da neće prisvojiti samo jednu muzu nego svaku koja ima bilo kakve veze s njihovim radom. Tako su im u radu „pomagale“ Euterpa i Erato (koja je smirivala mlade polaznike) zajedno s Talijom, Uranijom (koja im je davala svemirsku inspiraciju) i jasno, Melpomenom (muzom tragedije).

Škola stvaralaštva mjesto je na kojem se sva dječja kreativnost može pokazati i iskoristiti u dobre svrhe, mjesto koje zapravo ima malo zajedničkog s klasičnim školskim programom. Ovogodišnje zajedništvo i međusobna suradnja polaznika nadahnjivali su polaznike i davali im još samo jedan razlog više da se prijave i dogode. Novigrad je mjesto u kojem voditelji i polaznici uče jedni od drugih. U Novigradu nema voditelja koji nije nasmijan i šaljiv u radu s polaznicima, nema pritiska s ocjenama. Svrha rada svih u ovoj posebnoj školi su vesela lica polaznika. Nadam se da će učitelji koji ovo čitaju potaknuti svoje učenike na sudjelovanje u Školi stvaralaštva Novigradsko proljeće.

(Članak je napisan pod mentorstvom voditeljice radionice Novine na internetu, Kristine Kovačević, s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu)



Završni koncert u crkvi sv. Pelagija